

Przedmowa

Książka *Model aktywny. Komunikacja wspomagająca i alternatywna* skierowana jest do praktyków, terapeutów, nauczycieli, rodziców dzieci ze złożonymi potrzebami komunikacyjnymi oraz wszystkich zainteresowanych problematyką komunikacji alternatywnej i wspomagającej. Prezentuje podejście oparte na postrzeganiu rozwoju dziecka w kontekście jego środowiska [Bronfenbrenner 2005; Sameroff 2009] i codziennych aktywności, w którym istotne jest zaangażowanie „aktywnego” dziecka w interakcje. Chodzi tu nie tylko o aktywność fizyczną, ale również aktywności emocjonalną i kulturową [Batorowicz i in. 2016; Batorowicz, Smith, 2020]. Spójne z tym podejściem są prezentowane w książce liczne metody interwencji stosowane w przypadku osób ze złożonymi potrzebami komunikacyjnymi, kreowanie potrzeby komunikacji u dziecka i jego aktywizacji. Kładziony jest nacisk na budowanie autonomii dziecka i gotowość rodzica rodziców do uznania jego niezależności i podmiotowości.

Autorki czerpią obficie ze swojej wieloletniej praktyki i szczegółowo opisują metody uczenia komunikowania się, przedstawiając strukturę zajęć pedagogicznych i ich przebieg. Prowadzą czytelnika przez wiele strategii wspomagających komunikację: od przekazu wspomaganego i rozwijania intencji komunikacyjnej przez modelowanie aktywności do bardziej złożonych schematów postępowania partnera w trakcie interakcji. Podkreślają znaczenie naturalnego środowiska dziecka i szczególnej roli rodziny w procesie komunikacji wspomagającej i alternatywnej. Opisują również kluczową rolę współpracy pomiędzy rodzicami, terapeutami i nauczycielami, uznając to za ważne kryterium skuteczności oddziaływań.

Zaletą książki jest, że autorki nie powielają rozwiązań zagranicznych, nie przenoszą ich bezkrytycznie na grunt polski, ale czerpią z własnego doświadczenia i dostosowują wiedzę o komunikacji alternatywnej i wspomagającej do polskiego kontekstu kulturowego, społecznego, instytucyjnego i prawnego. Piszą o komunikacji, odnosząc się do codziennego życia dziecka, w domu i w szkole, i używając typowych dla kraju przykładów (np. form zabaw i gier, interakcji w domu).

Warto pokreślić, że w książce znalazł się szczegółowy opis roli systematycznego, uporządkowanego podejścia do wprowadzania strategii komunikacji i znaczenia długoterminowej interwencji dla skutecznego wspierania rodziny. Autorki twórczo wykorzystują nowoczesne techniki audiowizualne i media społecznościowe do monitorowania i dokumentacji procesu zmian w komunikowaniu się. Wskazują również na znaczenie oceny działań terapeutycznych i pomiaru ich skuteczności. Książka dostarcza bogatego materiału empirycznego i uwzględnia tak istotne opinie rodziców na temat skuteczności omawianych oddziaływań.

Autorki zwracają też uwagę na to, jakie znaczenie w komunikacji odgrywa przygotowany partner i opisują zachowania partnera komunikacyjnego wspierające aktywne działanie użytkownika i warunkujące rozwijanie kompetencji komunikacyjnych. Prezentowane w książce liczne studia przypadków, zaczerpnięte z praktyki, są opracowane szczegółowo i mają walor aplikacyjny. Przykłady dotyczą dzieci w różnym wieku, z różnorodnymi diagnozami i potrzebami i na różnym poziomie funkcjonowania. Książka zawiera charakterystykę pomocy komunikacyjnych, m.in. tablic, wizualizacje interakcji i opisywanych przypadków, które pomagają w zrozumieniu przedstawianych metod, zachowań partnera, organizacji przestrzeni i pomocy AAC. To nadaje jej charakteru poradnika, który może być wykorzystany przez terapeutów, nauczycieli i rodziców. Praktyczne strategie komunikacji alternatywnej i wspomagającej, przedstawione w detaliczny i systematyczny sposób, będą przydatne instytucjom edukacyjnych i terapeutycznym wspierającym dzieci ze złożonymi potrzebami komunikacyjnymi.

Beata Batorowicz
Kingston, Kanada, listopad 2020